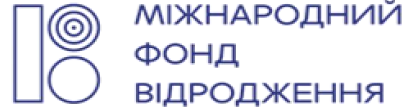

Фінансується
Європейським Союзом

“Здійнятися над бурєю”

Основні економічні тенденції та очікування у січні 2024
за результатами «Нового щомісячного опитування
підприємств», #NRES

Оксана Кузяків, виконавча директорка ІЕД

Євген Ангел, старший науковий співробітник ІЕД

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ІЕД

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ІЕД

Київ, 12 лютого, 2024

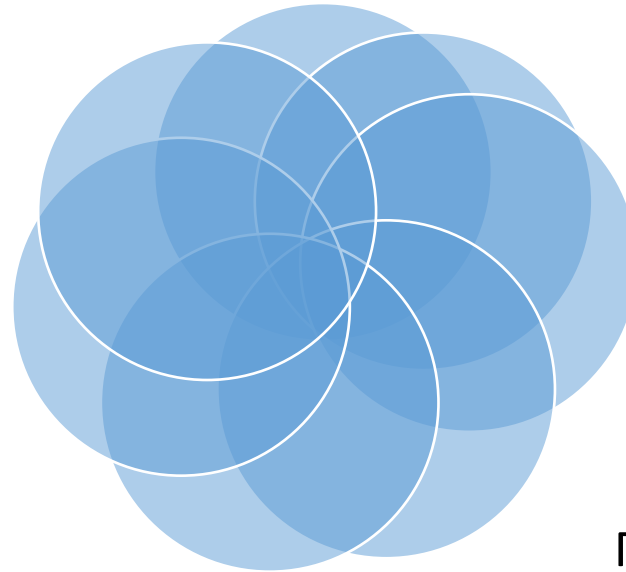
ПРО «НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ»

Опитування щомісяця

Найсвіжіші дані зібрано **16 –
31 січня, 2024**

Проведено вже
21 опитування
(з травня 2022
року)

Сектори:
**Промисловість +
(Ритейл, Агро)**

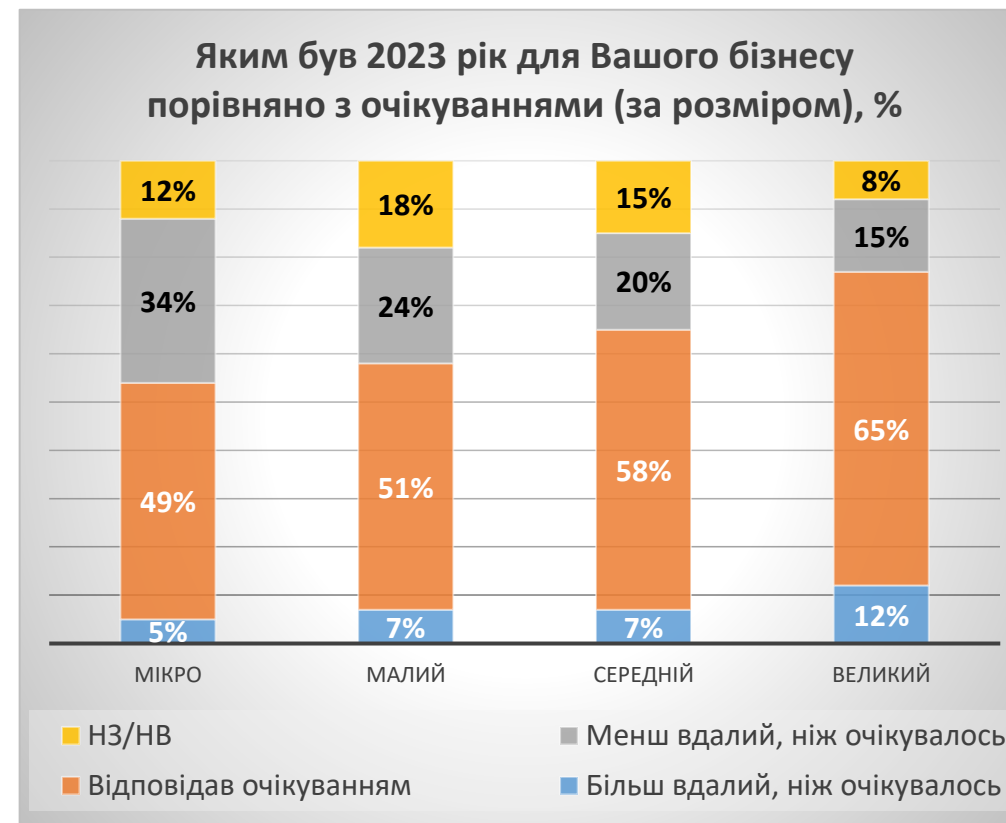
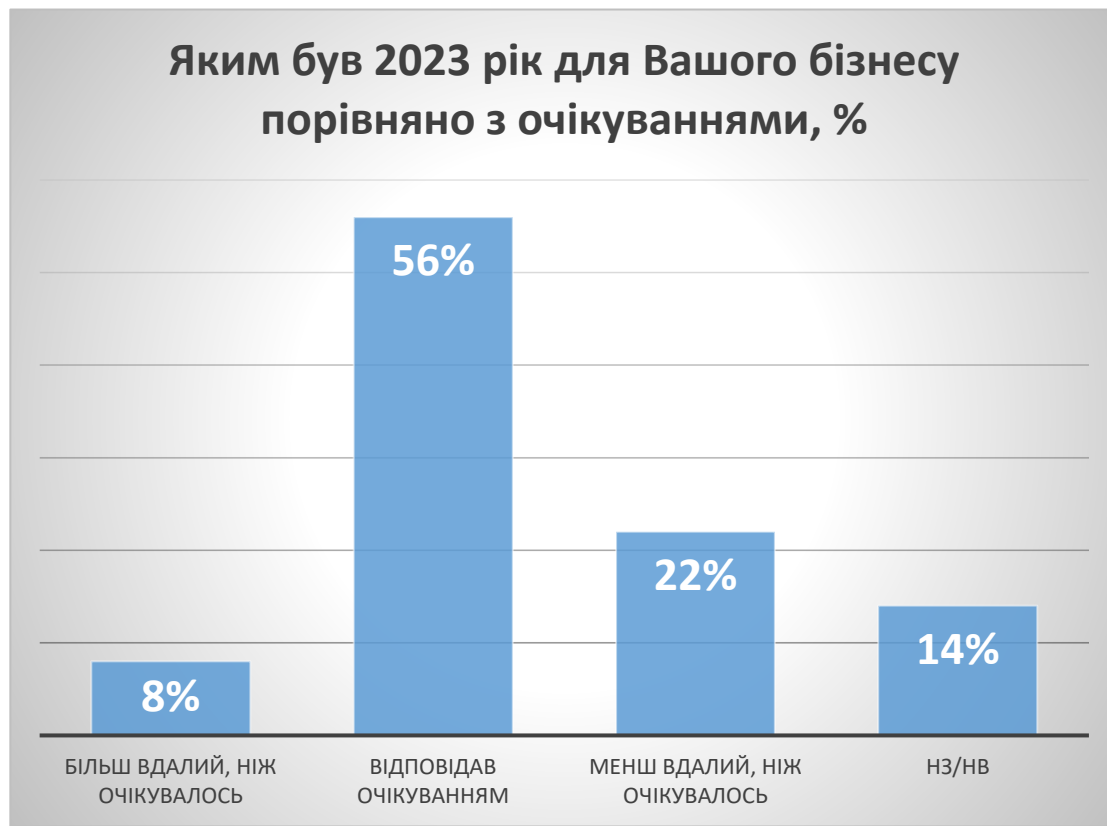

**ВИБІРКА: у січні
опитано 552
підприємства**

**Підприємства
усіх розмірів**

**Географія: 21 з
27 регіонів
України**

2023 рік для Вашого бізнесу був...

Головний результат

Довгострокові очікування покращуються, невизначеність зменшується, але відновлення «тут та зараз» стагне на фоні занепокоєнь бізнесу щодо безпеки, браку працівників та проблем з попитом.

Застигле відновлення 2

Головні результати 1: Темпи відновлення уповільнилися

Індекс Відновлення ділової активності (ІВДА) додатній, але менший, ніж місяць назад

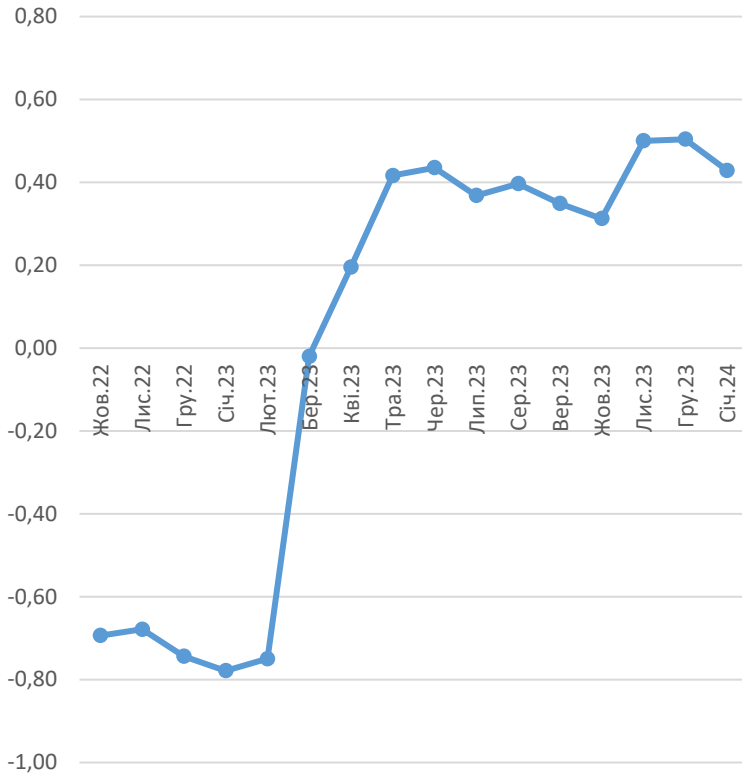
Частка підприємств, що працюють на повну потужність, третій місяць поспіль залишається без суттєвих змін

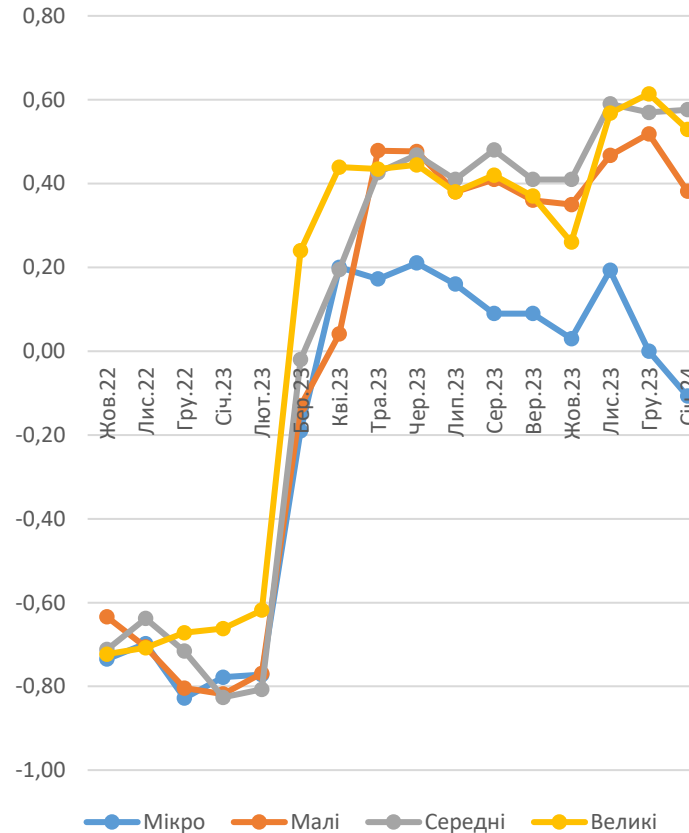
Агрегований показник перспектив промисловості додатній, але другий місяць поспіль триває тренд до зменшення

Індекс Відновлення Ділової Активності (ІВДА)* погіршився

Індекс Відновлення ділової активності
(Баланс між оцінками краще/гірше рік до року)

Баланс між оцінками краще/гірше рік до року (за розміром)

У січні 2024 року порівняно з груднем 2023 року Індекс Відновлення Ділової Активності (ІВДА) становить 0,43 (0,50 два місяці поспіль) (за шкалою від -1 до +1)

Це відбулось завдяки змінам у % краще/без змін відповідей:

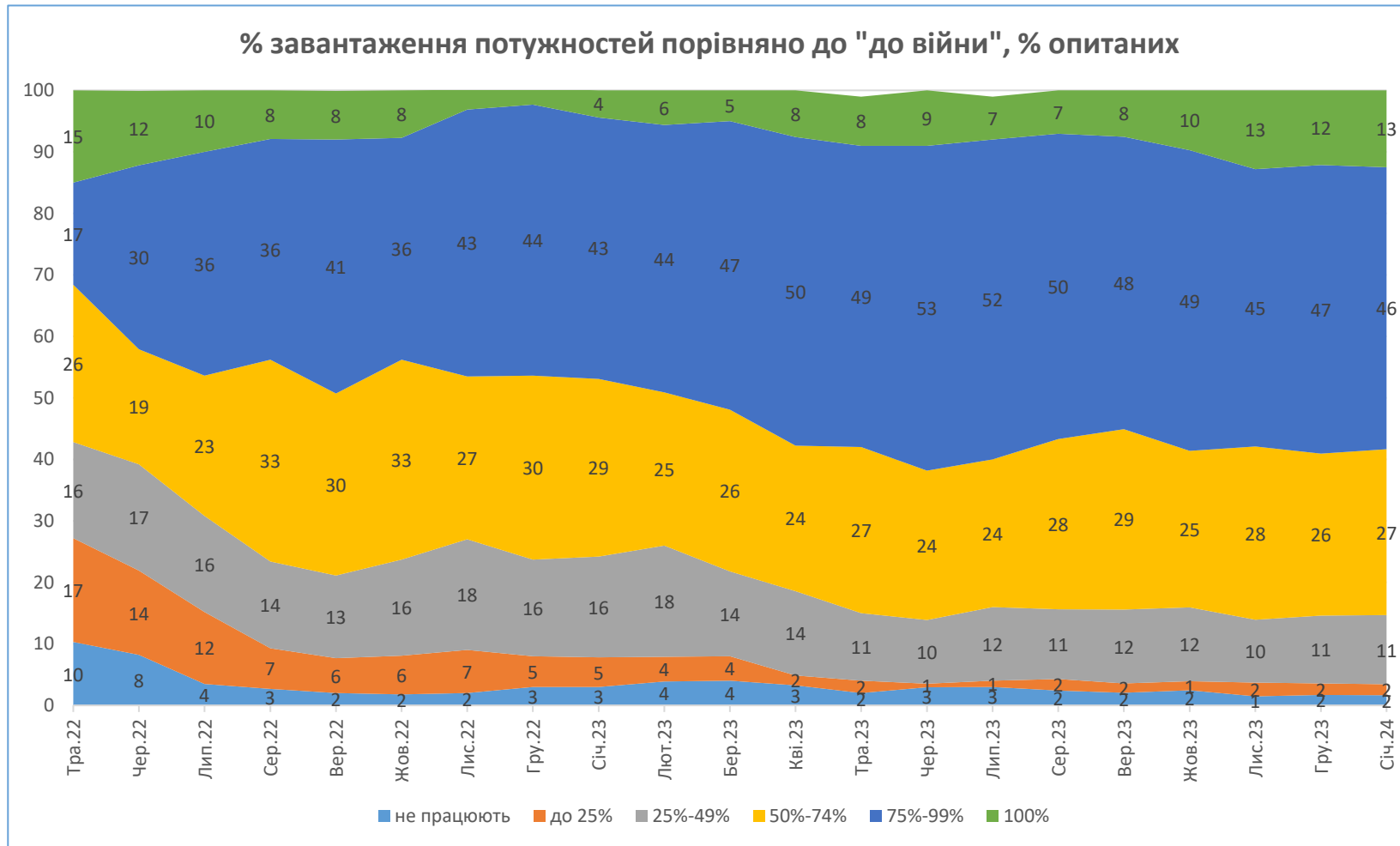
- Частка підприємств, які повідомили, що їх ділова активність краща, ніж у попередньому році, знизилася з 63,6% у грудні до 56,0% у січні
- Зросла частка тих, для кого нічого не змінилось із 23,2% до 30,9%
- Частка тих, для кого ситуація гірша, залишилась без суттєвих змін (13,2% у грудні проти 13,1% у січні)

АЛЕ є суттєві відмінності в залежності від розміру підприємств.

У січні значення ІВДА залишилось незмінним для середніх підприємств і зменшилось для інших груп за розміром. Показник для мікропідприємств знижується другий місяць поспіль

* ІВДА ґрунтується на питанні, де менеджери порівнюють “як є зараз” vs “як це було рік тому”

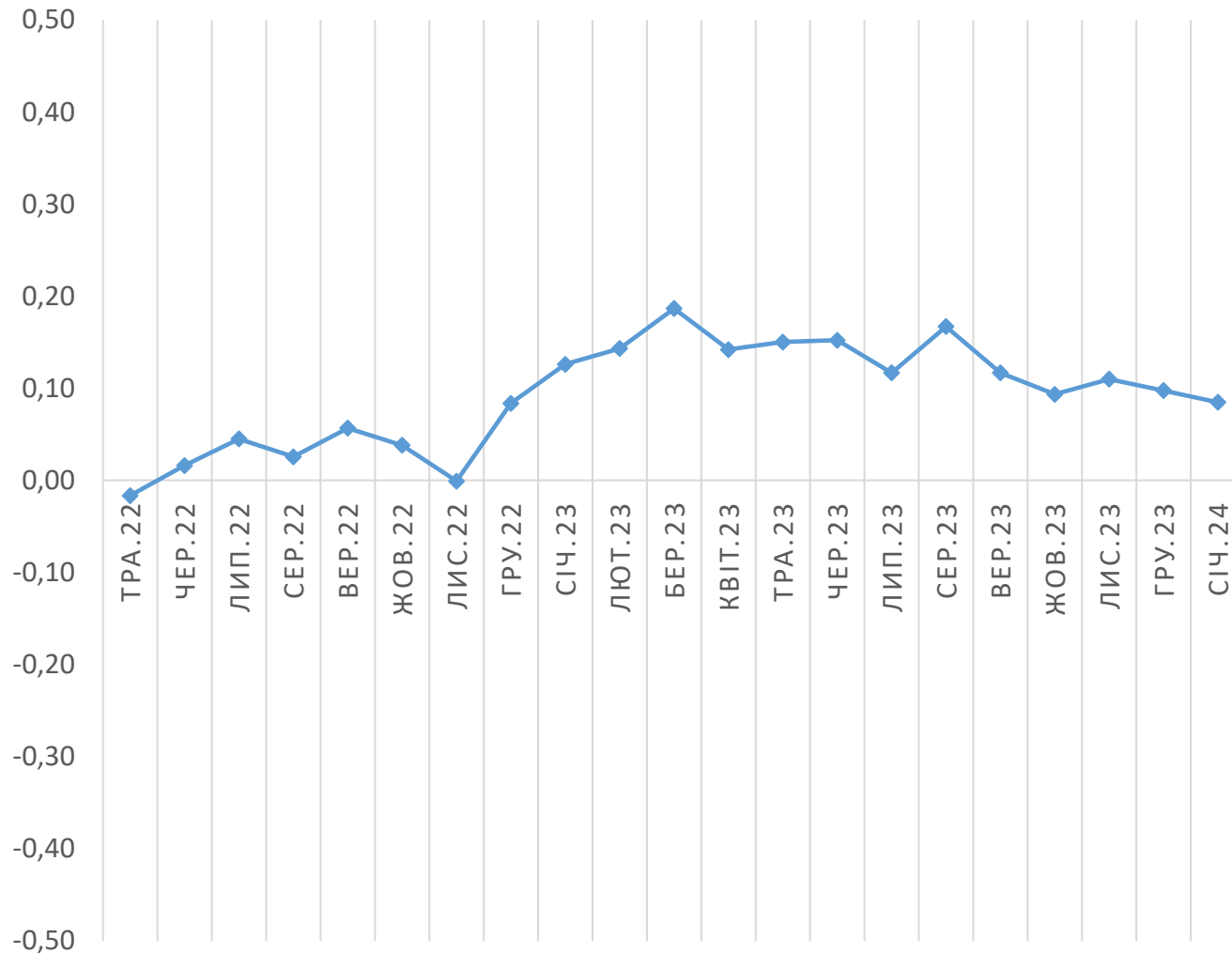
«Зараз» vs «до 24 лютого 2022»: без суттєвих змін

Результати залишаються стабільними вже кілька місяців поспіль

- Частка підприємств, що працюють на **100% потужності**, становить **13%** (12% у грудні та 13% у листопаді)
- % підприємств, які не працюють взагалі, не перевищує **2%** шість місяців поспіль

Агрегований показник перспектив промисловості (АППП)*

АППП залишився без суттєвих змін порівняно з попереднім місяцем, проте поступово знижується другий місяць поспіль

У січні 2024 року порівняно з груднем 2023 року коливання складових АППП такі:

- **Очікування виробництва (ОВ)** становить 0,36 (компонент залишається без суттєвих змін вже четвертий місяць поспіль)
- **Складові запаси готової продукції (ЗГП)** дещо зросла (з -0,14 у грудні до -0,11 у січні)
- **Складові обсяг нових замовлень (ОНЗ)** зменшилась (з -0,20 до -0,22)

* $АППП = ОВ + ОНЗ + (-ЗГП) / 3$

Майбутнє та невизначеність

Головні результати 2. Невизначеність зменшилась

Невизначеність у 6-місячній перспективі суттєво **не змінилась** для очікувань щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві

Невизначеність у 6-місячній перспективі **знизилася** для очікуваних змін загально-економічного середовища

Невизначеність у перспективі 3-х місяців **зменшилась** для очікувань щодо **нових замовлень** і кількості **працівників**, залишається **низькою** для виробництва, але **зросла** для експорту

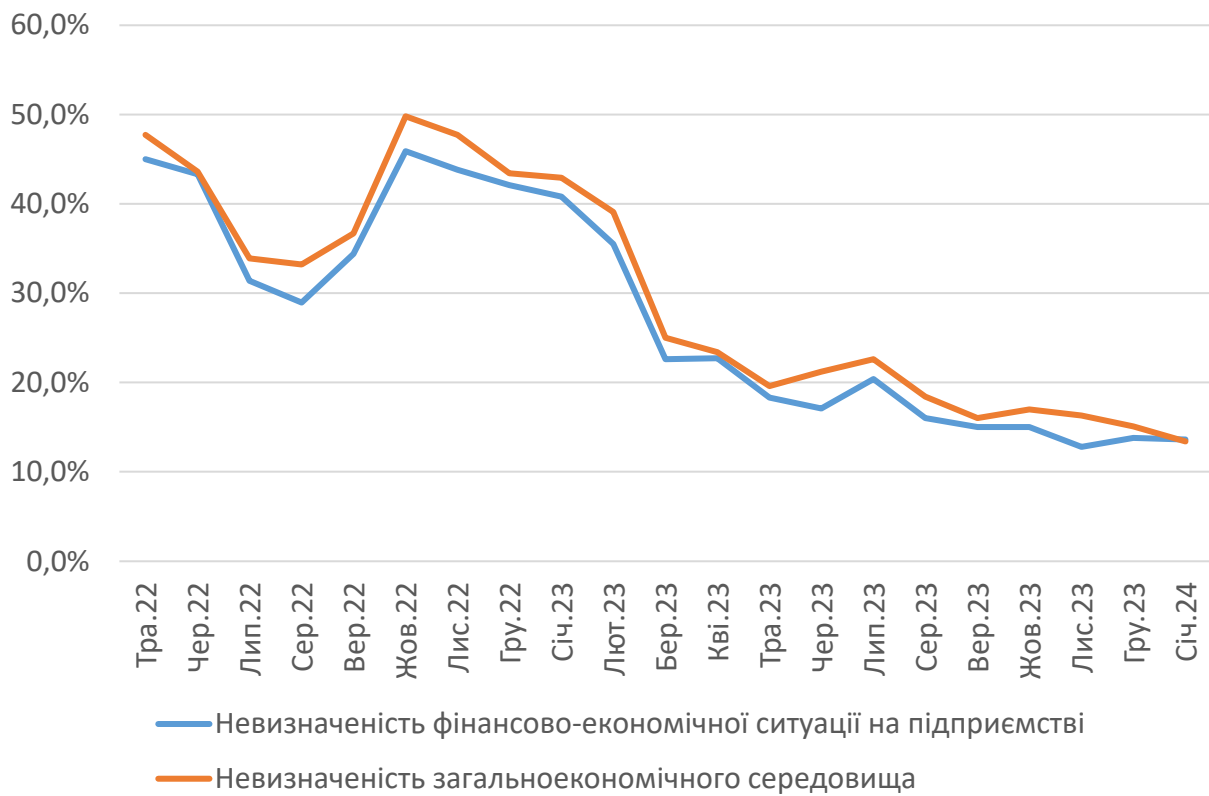

Невизначеність у 2-річній перспективі **знизилася**

Невизначеність зменшується (або не зростає) для основних очікувань за виключенням експорту

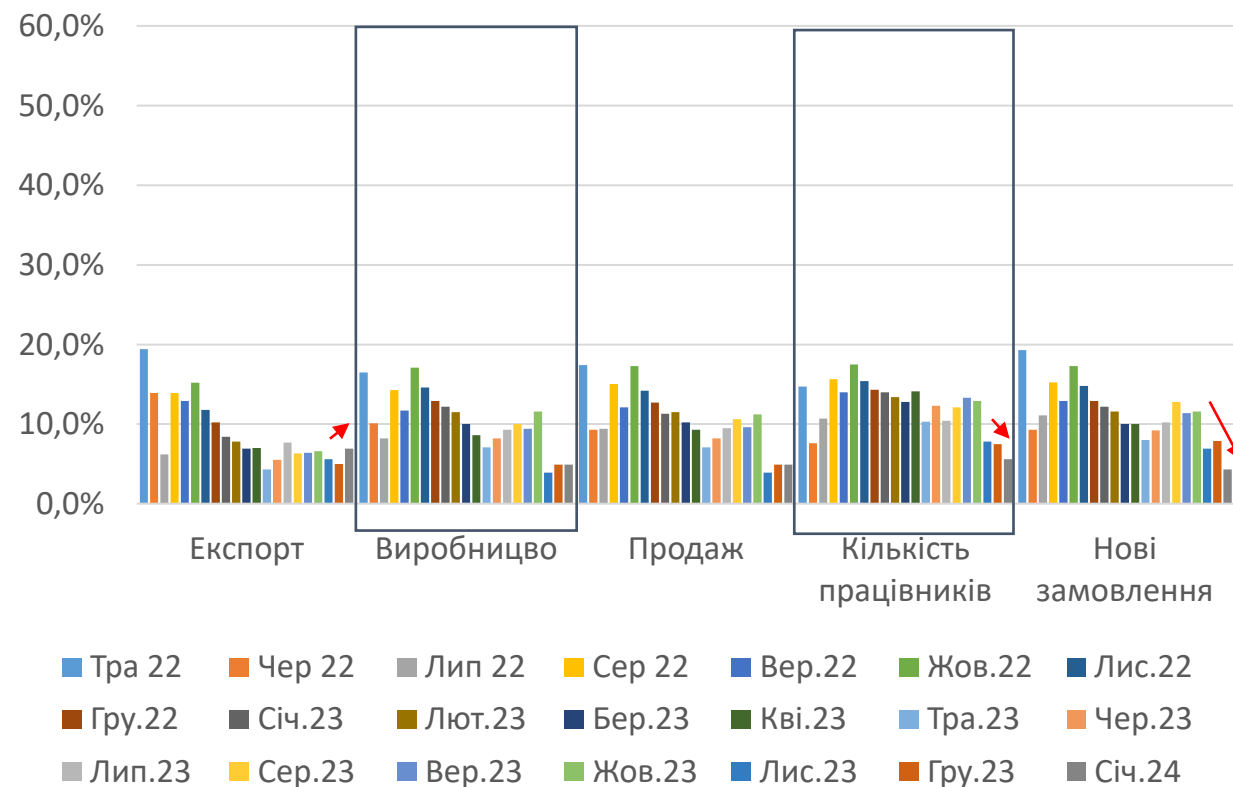
В перспективі півроку

% не змогли дати відповідь про зміни за шість місяців...

В перспективі трьох місяців

% не змогли відповісти, що зміниться...

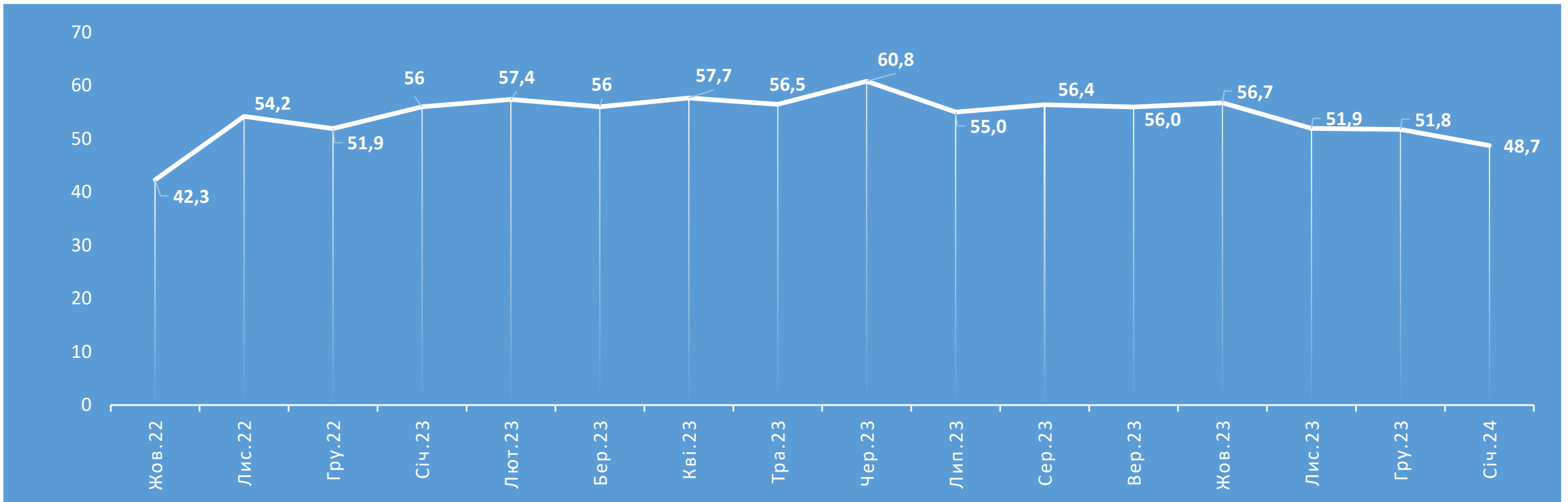

Невизначеність у довгостроковій перспективі знизилась

Невизначеність у дворічній перспективі

"Важко передбачити, що буде з діяльністю підприємства через 2 роки", % підприємств

% підприємств, які не мають уявлення про свої плани на 2 роки – 49% (два місяці поспіль було 52%)

Головні результати 3. Довгострокові та середньострокові очікування покращились

У січні 2024 **очікування бізнесу на дворічну перспективу** повернулись до значення листопада 2023 після зниження у грудні 2023

6-місячні очікування щодо фінансово-економічної активності підприємств та загально- економічного середовища після декількох місяців стагнації дещо покращилися

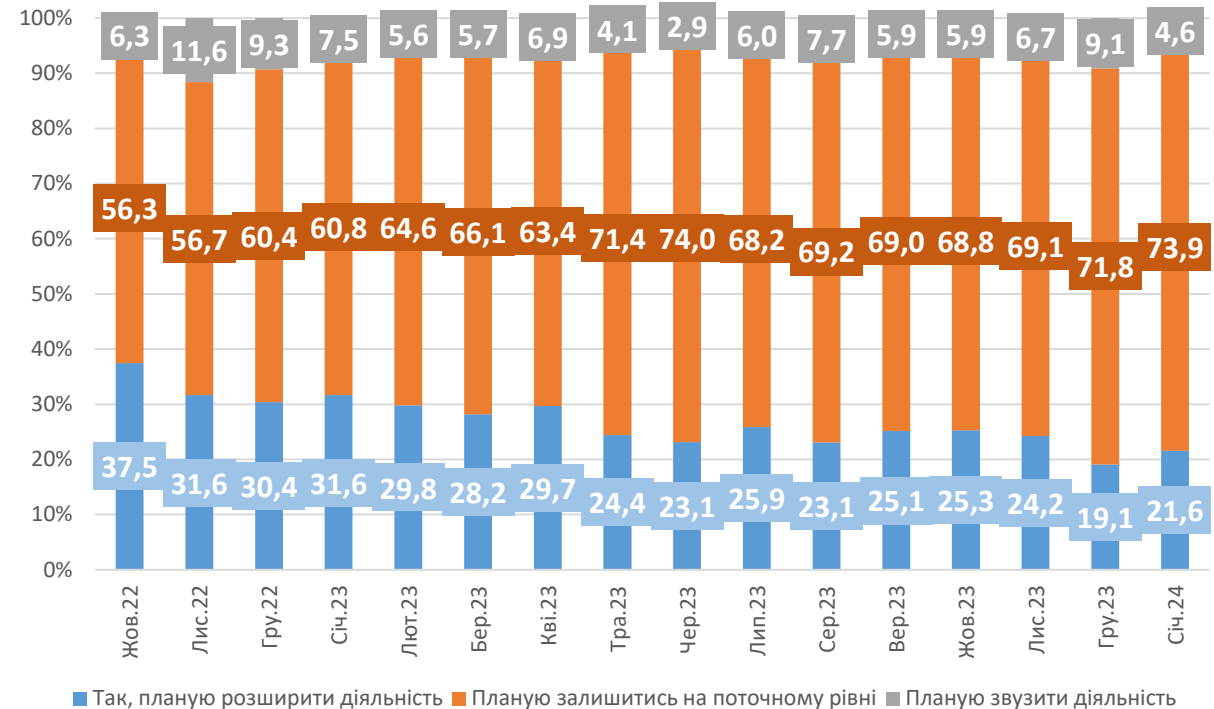
Очікування у довгостроковій перспективі покращились

Індекс очікуваних змін у довгостроковій перспективі

- Індекс очікуваних змін у перспективі 2 роки зріс з 0,10 у грудні до 0,17 у січні
- Шкала з -1 (погано) до +1 (добре)

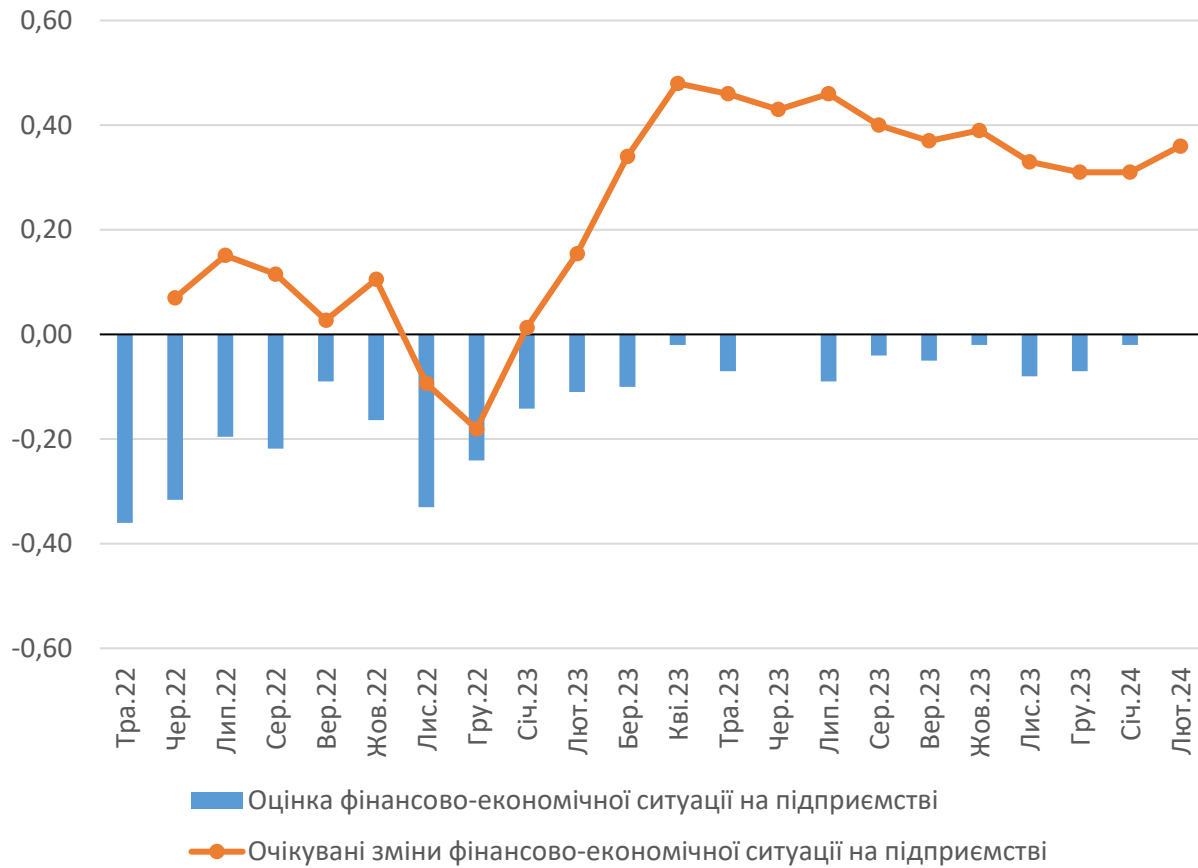
Очікування у дворічній перспективі

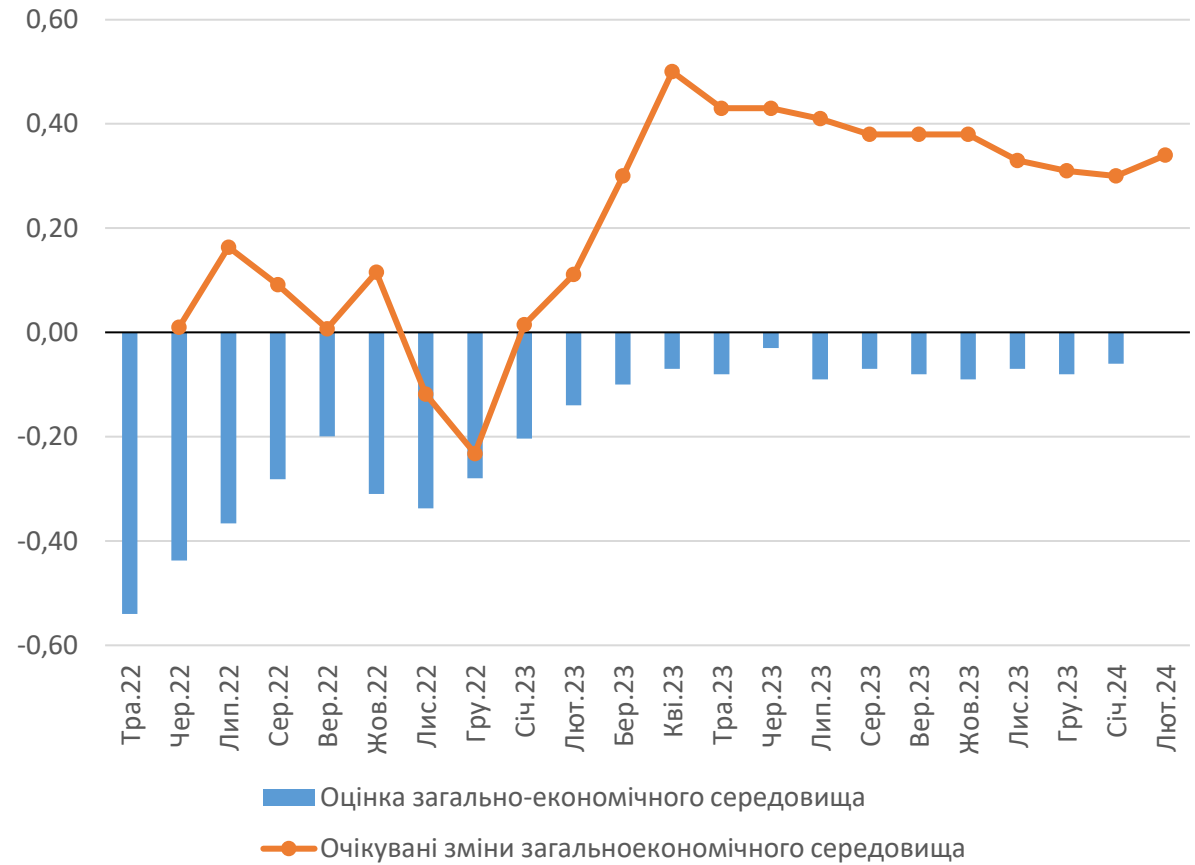
- **% підприємств, які планують зростання через 2 роки, зріс з 19,1% у грудні до 21,6%**
- **у січні % підприємств, які планують скоротити ділову активність, зменшився з 9% до 4,6%**

6-місячні перспективи: оптимізм зріс

Фінансово-економічна ситуація на підприємстві

Загальноекономічна ситуація в країні

Діяльність підприємств у минулому та очікування на майбутнє

Головні результати 4: Результати та очікування

Виробничі показники у січні порівняно з груднем **значно погіршилися**

Очікування щодо виробництва в перспективі на 3 місяці **не змінюються вже четвертий місяць**

Показники зайнятості **знижуються**, а бізнес має **проблеми з пошуком кваліфікованих працівників**

Результати роботи підприємств по **експорту погіршилися**, але **очікувані зміни** в короткостроковій перспективі **залишаються позитивними**

Результати (січень до грудня)

- % підприємств, які **нарощували обсяги виробництва** **знизився** з 34,4% у грудні до 23,2% у січні
- % підприємств, що **скоротили обсяги виробництва** **збільшився** з 16,8% до 23,2%

Індекс змін зменшився з 0,21 до 0,05

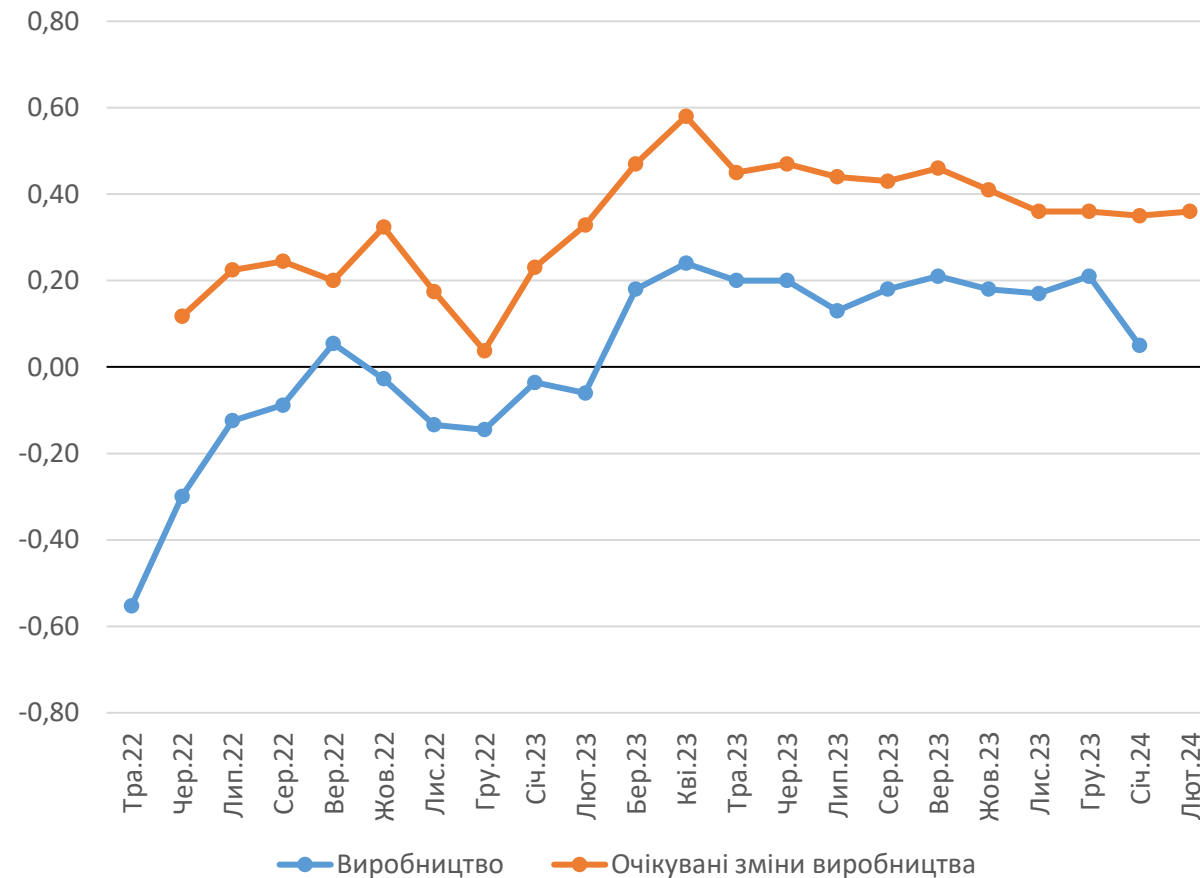
Очікування на 3 місяці

- % підприємств, які **планують зростання виробництва** в найближчі 3-4 місяці, становить 39,2% у січні (38,5% у грудні)
- % підприємств, які **очікують скорочення обсягів, залишився без суттєвих змін** (4,8% у січні проти 5,3% у грудні)

Індекс очікуваних змін виробництва залишився незмінним (0,36 проти 0,35 у попередньому місяці)

Виробництво: погіршилися результати, плани залишаються оптимістичними

Виробництво, балансові показники

Результати (січень до грудня)

- % підприємств, що повідомляють про зростання експорту, зменшився з 31,1% у грудні до 18,8% у січні
- % підприємств, що повідомляють про скорочення експорту, зріс з 20,1% у грудні до 34,2% у січні

Індекс змін зменшився із 0,13 до -0,11

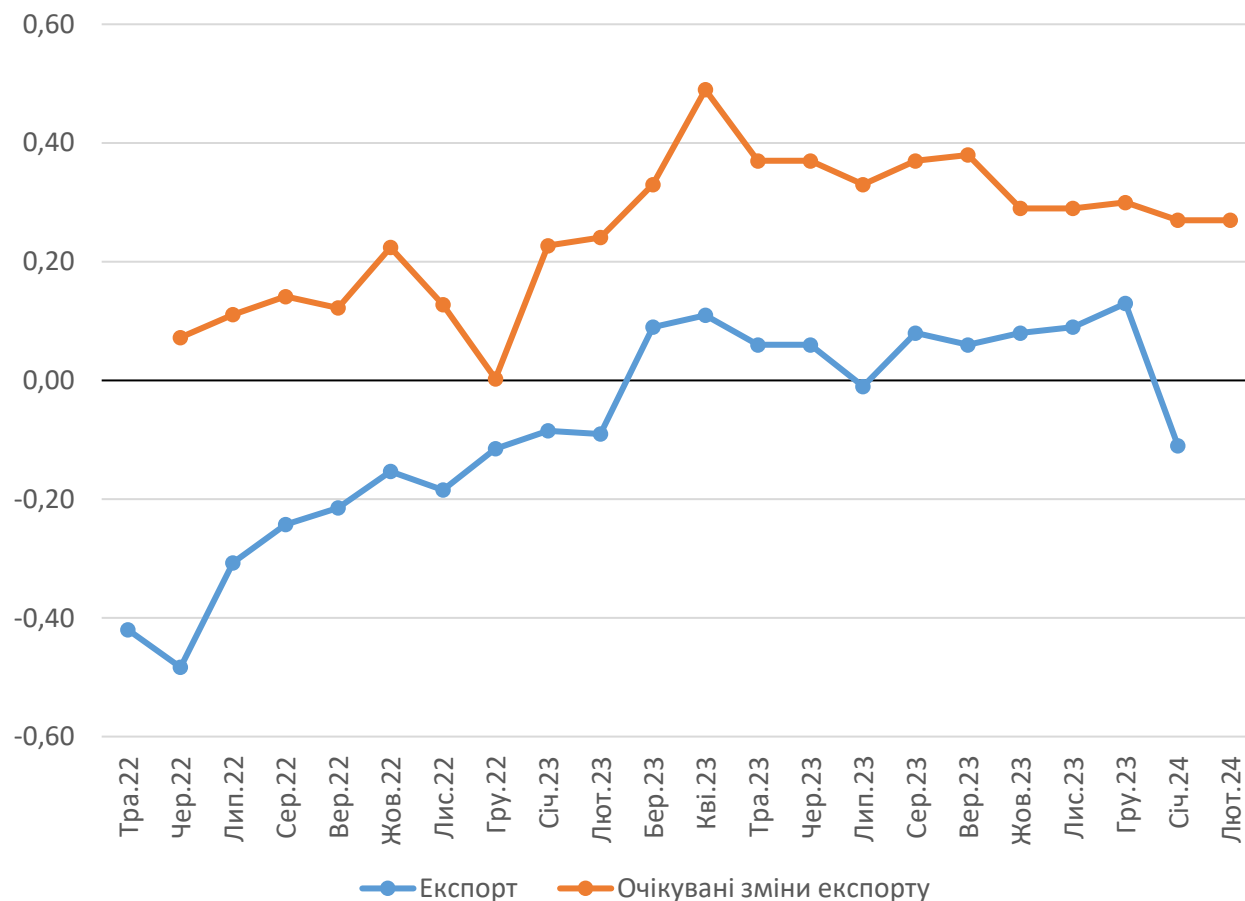
Очікування на 3 місяці

- % підприємств, які очікують зростання експорту, дещо зменшився з 31,2% у грудні до 28,9% у січні
- % підприємств, які планують скоротити експорт дещо зменшився (з 6,5 % у грудні до 5,0 % у січні)

Індекс очікуваних змін експорту не змінився і становить 0,27, як і в попередньому місяці

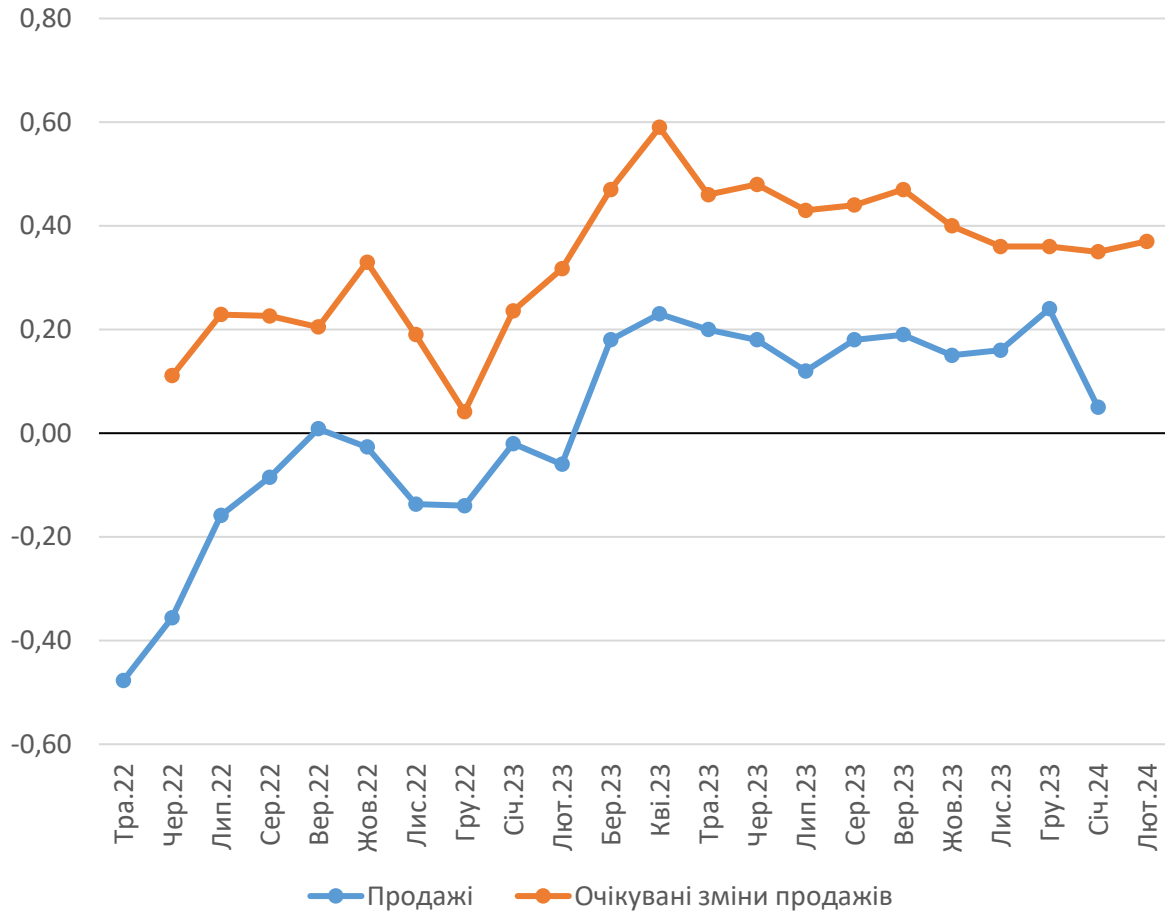
Експорт: погіршення результатів, очікування без змін

Експорт, балансові показники

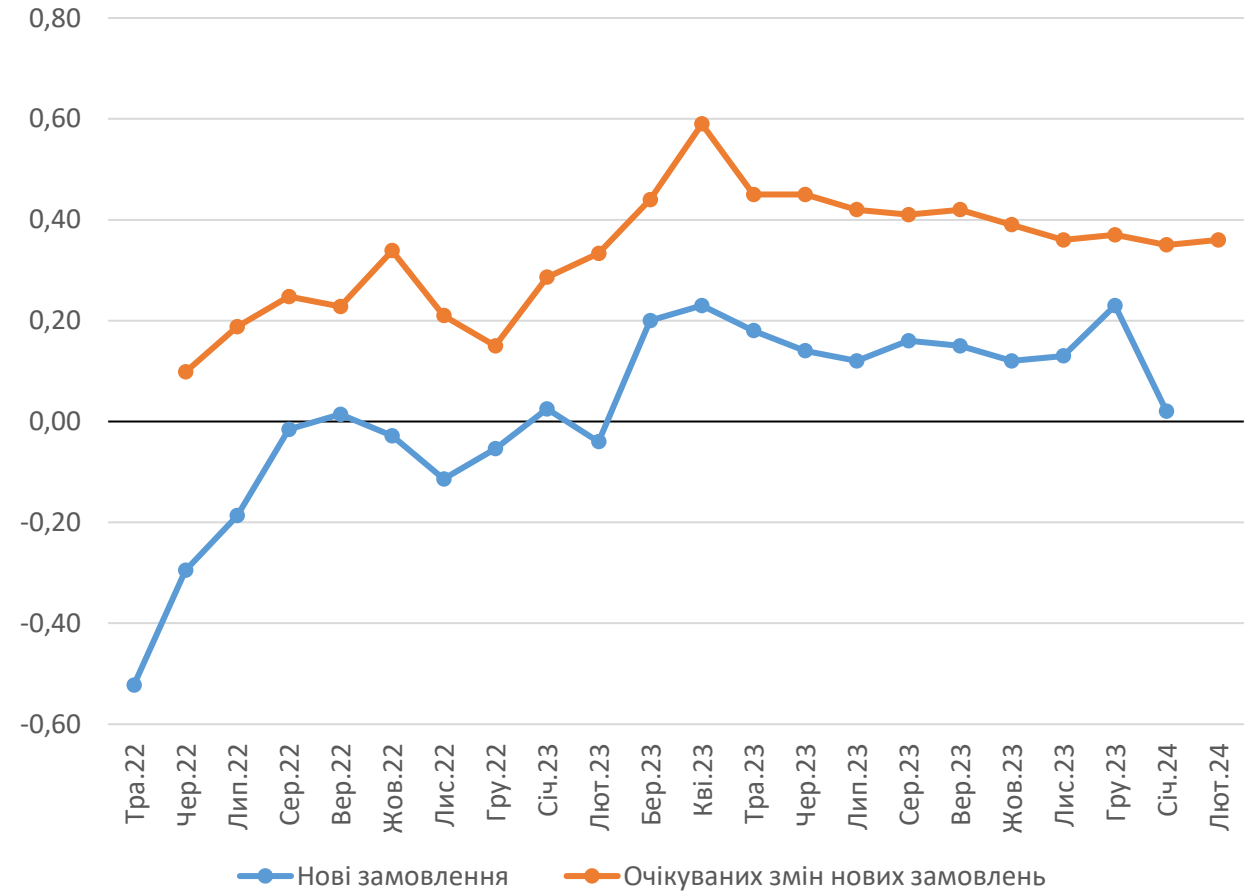

Продажі та нові замовлення: погіршення результатів, очікування без суттєвих змін

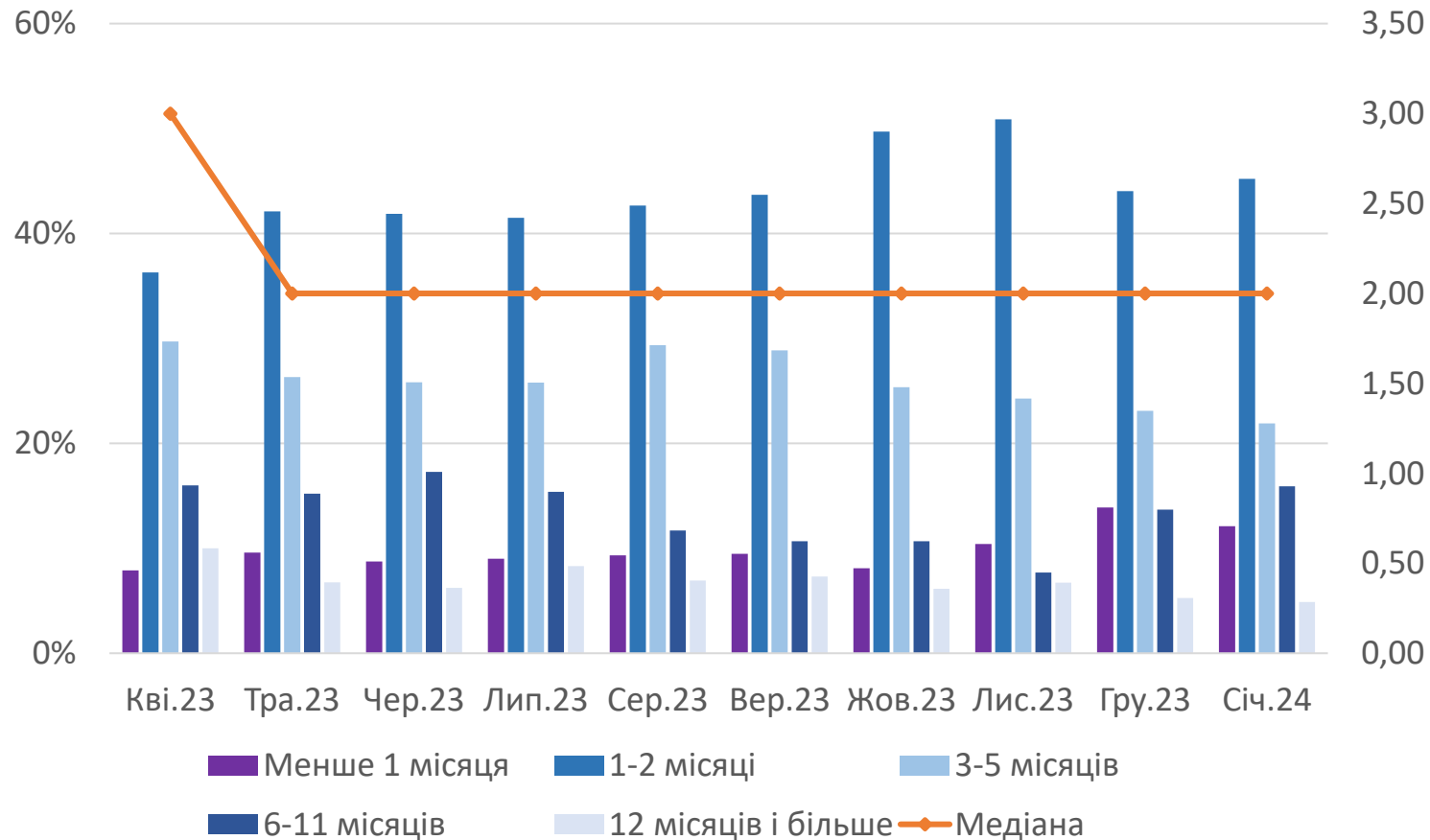
Продажі

Нові замовлення

Термін нових замовлень

У січні 2024 року середній портфель замовлень серед опитаних підприємств залишився на колишньому рівні

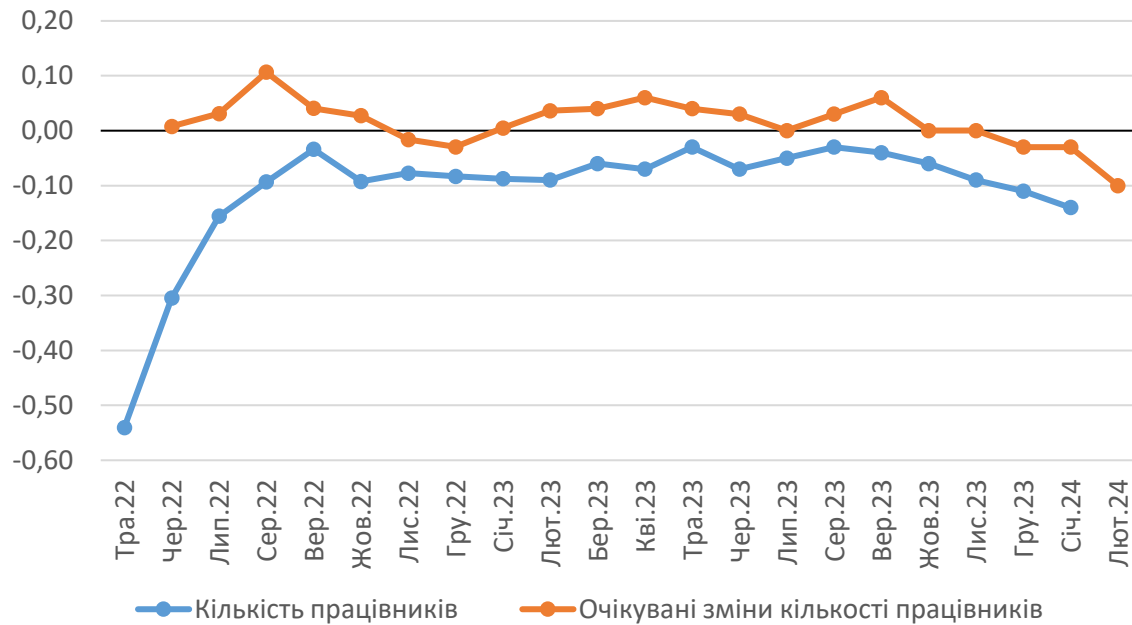
- **Середній термін нових замовлень залишається на рівні 2 місяців (медіана) після зниження з трьох місяців у січні-квітні 2023 року**
- **Частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, знаходиться практично на тому ж рівні, як і в грудні 2023 року (57%)**

Зайнятість і ринок праці

Зайнятість: кількість працівників поступово зменшується

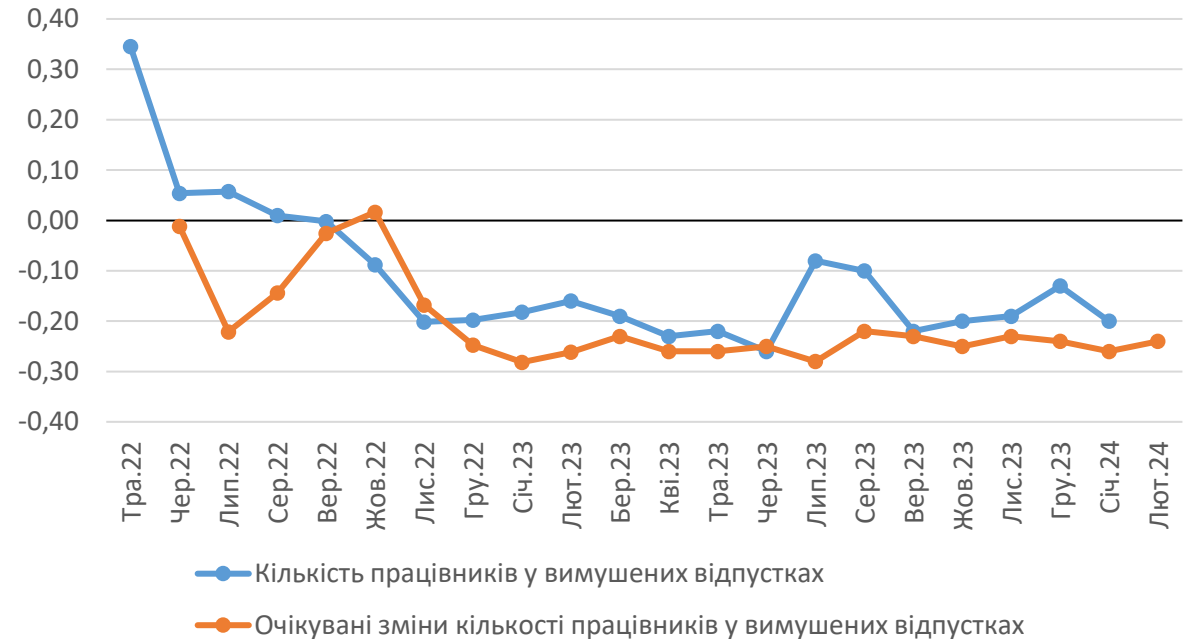
Кількість працівників

Очікування на 3 місяці

- % підприємств, що **планують зростання зайнятості в найближчі 3-4 місяці, зменшився з 5,1% до 2,7%**
- % підприємств, які **мають намір скоротити чисельність працівників, зріс з 6,7% у грудні до 11,5% у січні**
- % підприємств, на яких **не очікується змін у зайнятості, зменшився з 88,3% до 85,8%**

Кількість працівників у вимушених відпустках

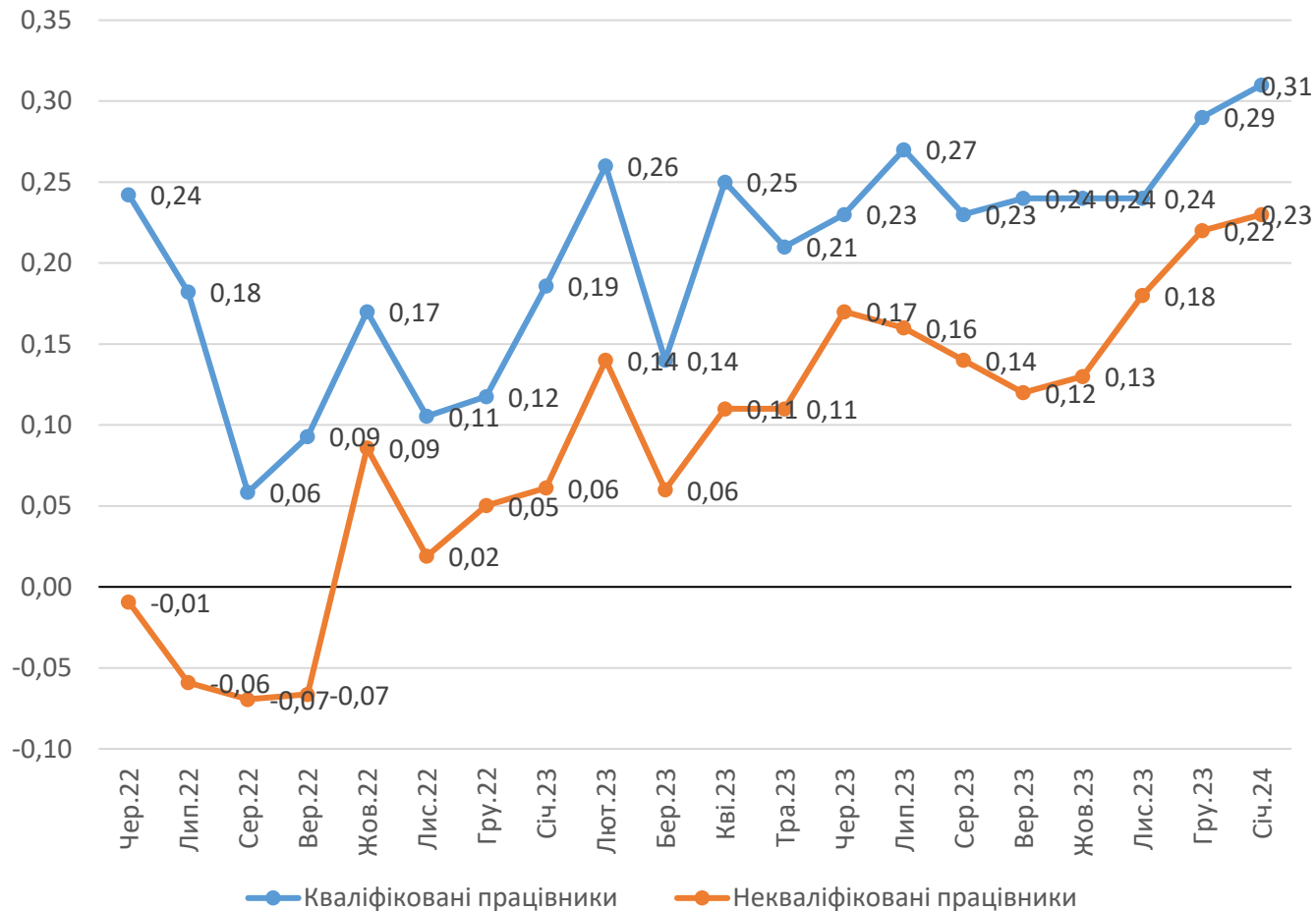

Очікування на 3 місяці

- % підприємств, які **планують збільшити кількість працівників у вимушених відпустці, дещо зріс (1,1% проти 0,5% у грудні)**
- % підприємств, які **планують скоротити працівників у вимушеній відпустці, зменшився з 27,0% до 25,5%**
- % без змін – **73,3% (72,5% у грудні)**

Проблеми з пошуком працівників зростають

Проблеми при пошуку працівників

У січні проблеми з пошуком працівників продовжили зростати

Кваліфіковані працівники:

- зріс % тих, хто повідомив, що таких працівників знайти складніше (з 29,1% у грудні до 32,4% у січні).
- % тих, кому простіше шукати кваліфікованих працівників, майже не змінився (1,2% у січні проти 1,8% у грудні)

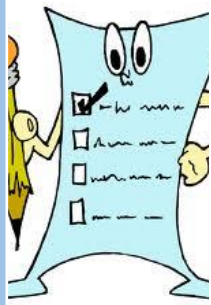
Некваліфіковані працівники:

- % тих, хто повідомив, що їх легко знайти, залишився без суттєвих змін (5,2% у грудні та 4,2% у січні)
- зріс % тих, кому це важче (з 25,0% у грудні до 27,6% у січні)

Перешкоди для ведення бізнесу, економічна політика та очікування

Головні результати 5: Перешкоди, економічна політика

1-ше місце в списку перешкод ділять «працювати небезпечно» та «зростання цін»

% респондентів, для яких «небезпечно працювати» є перешкодою, знизився з 53% до 46%, проте безпека залишилася на 1-му місці у списку

«Перешкоди зростання»: війн, брак кадрів та низький попит

Головні події, на які очікує бізнес: завершення війни (86,8%) та зниження податків (44,4%)

58% опитаних нейтрально оцінюють економічну політику Уряду

Перешкоди для зростання виробництва

Щоквартально ми використовуємо список перешкод для зростання виробництва з довготривалого «Квартального опитування підприємств» *

У січні 2024 року серед перешкод для зростання виробництва **найчастіше** згадували **війну та несприятливу безпекову ситуацію**

2, 3, 4 та 5 місця відповідно зайняли **низький попит, дефіцит кваліфікованих працівників** (зріс у січні), **несприятливий регуляторний клімат**** (зниження високого регуляторного тиску в січні) та несприятлива політична ситуація (також знизилася)

В січні 2024 % опитаних, для яких розмір податків перешкоджає зростанню, зменшився в 1,6 рази порівняно до серпня 2023

* Остання перед повномасштабним російським вторгненням хвиля квартального опитування підприємств проводилася в лютому 2022 року

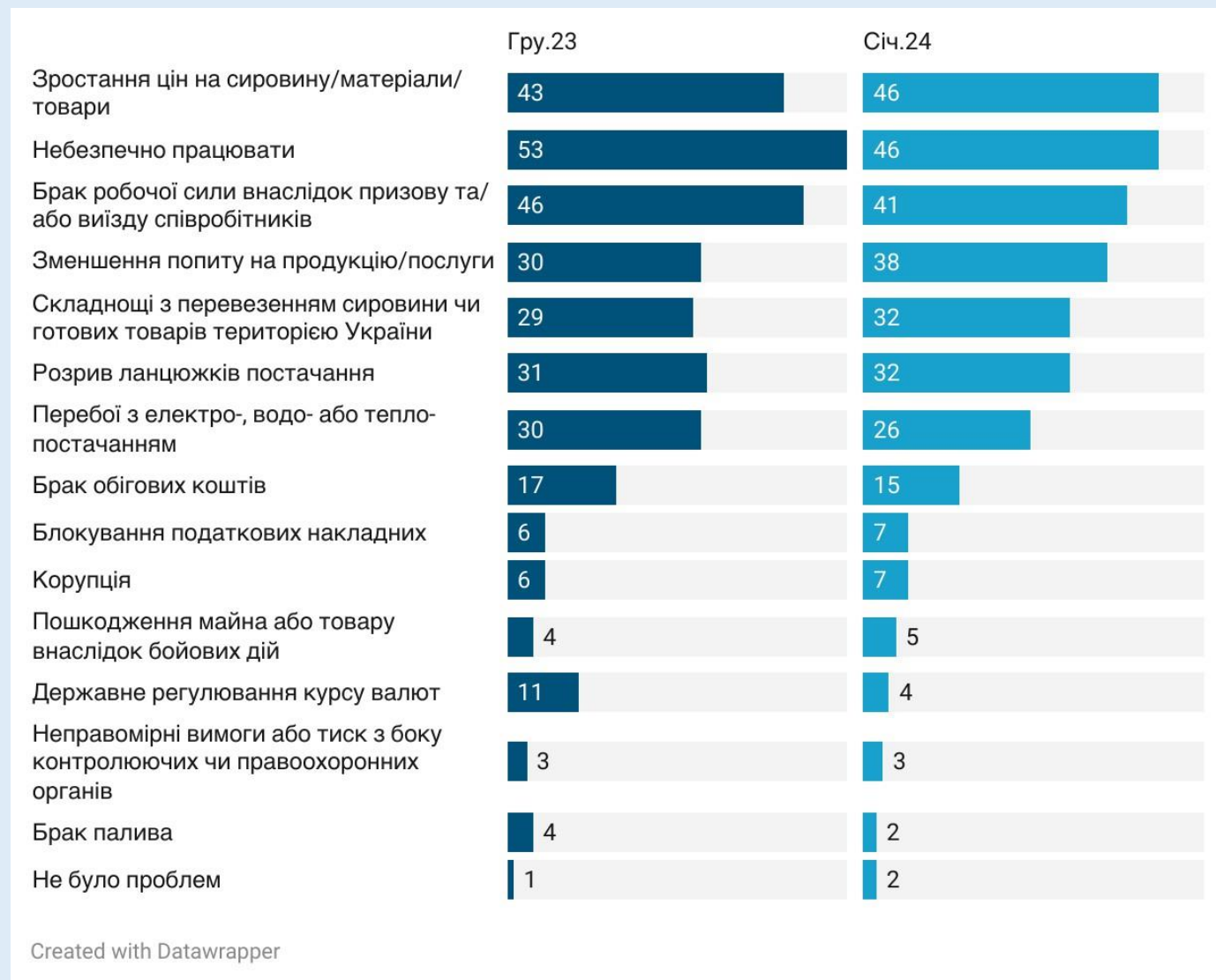
**Регуляторний клімат – це комбінований показник, який складається з «високий регуляторний тиск», «зміни у законодавстві» та «корупція»

	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023
Війна, несприятлива безпекова ситуація	75	72	85
Низький попит	41	39	41
Недостатньо кваліфікованих працівників	22	23	29
Несприятливий регуляторний клімат	28	30	25
Високий регуляторний тиск	20	23	14
Корупція	5	10	11
Зміни в економічному законодавстві	9	7	7
Несприятлива політична ситуація	35	35	24
Надмірне оподаткування	30	38	23
Недостатньо сировини	20	20	22
Проблеми ліквідності	24	20	18
Високий конкурентний тиск	16	15	14
Високі ставки кредитів	12	11	12
Брак виробничих потужностей	4	10	10
Доступність кредитів	9	8	7
Проблеми з енергопостачанням	4	2	3
Застарілі технології	2	2	2

Основні перешкоди для ведення бізнесу у воєнний час, % респондентів

У січні 2024 року у переліку перешкод відбулось кілька суттєвих змін порівняно з груднем 2023 року

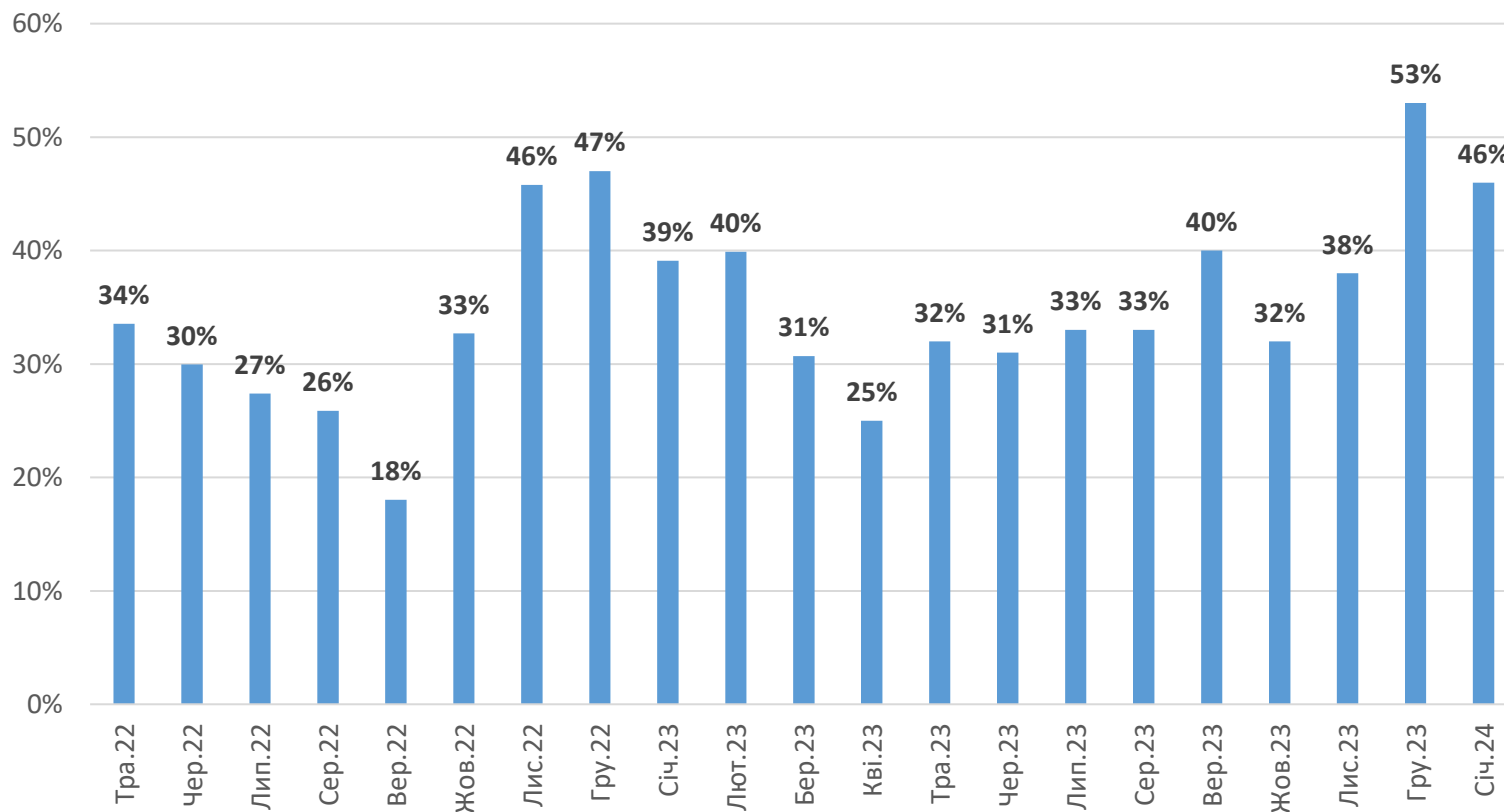
- Перешкода **«небезпечно працювати»**, незважаючи на зниження значення з 53% до 46%, залишилася на **1-му місці** списку
- Перешкода **«зростання цін на сировину та товари»** після збільшення значення з 43% до 46% **перемістилася з 3-го місця в списку і знову опинилася на 1-му місці**
- **«Брак робочої сили»** зменшився у значенні з 46% до 41% і **перемістився з 2-го на 3-тє місце**
- **«Перебої з електроенергією»** зменшились у значенні з 30% до 26% і **перемістилися з 5-го на 7-е місце**
- **Корупція та тиск з боку правоохоронних органів не є суттєвими проблемами**

«Небезпечно працювати» залишилась топ-1 перешкодою для ведення бізнесу

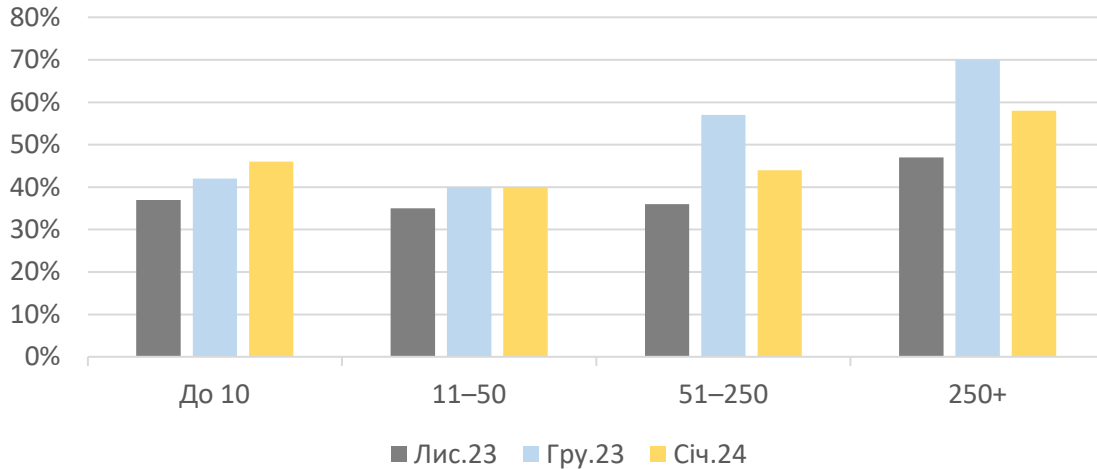
- У січні 2024 року частка підприємств, які повідомили, що працювати небезпечно, зменшилася з 53% до 46%
- Незважаючи на зниження значення, у переліку перешкод «небезпечно працювати» залишилась на 1-му місці

"Небезпечно працювати", % респондентів

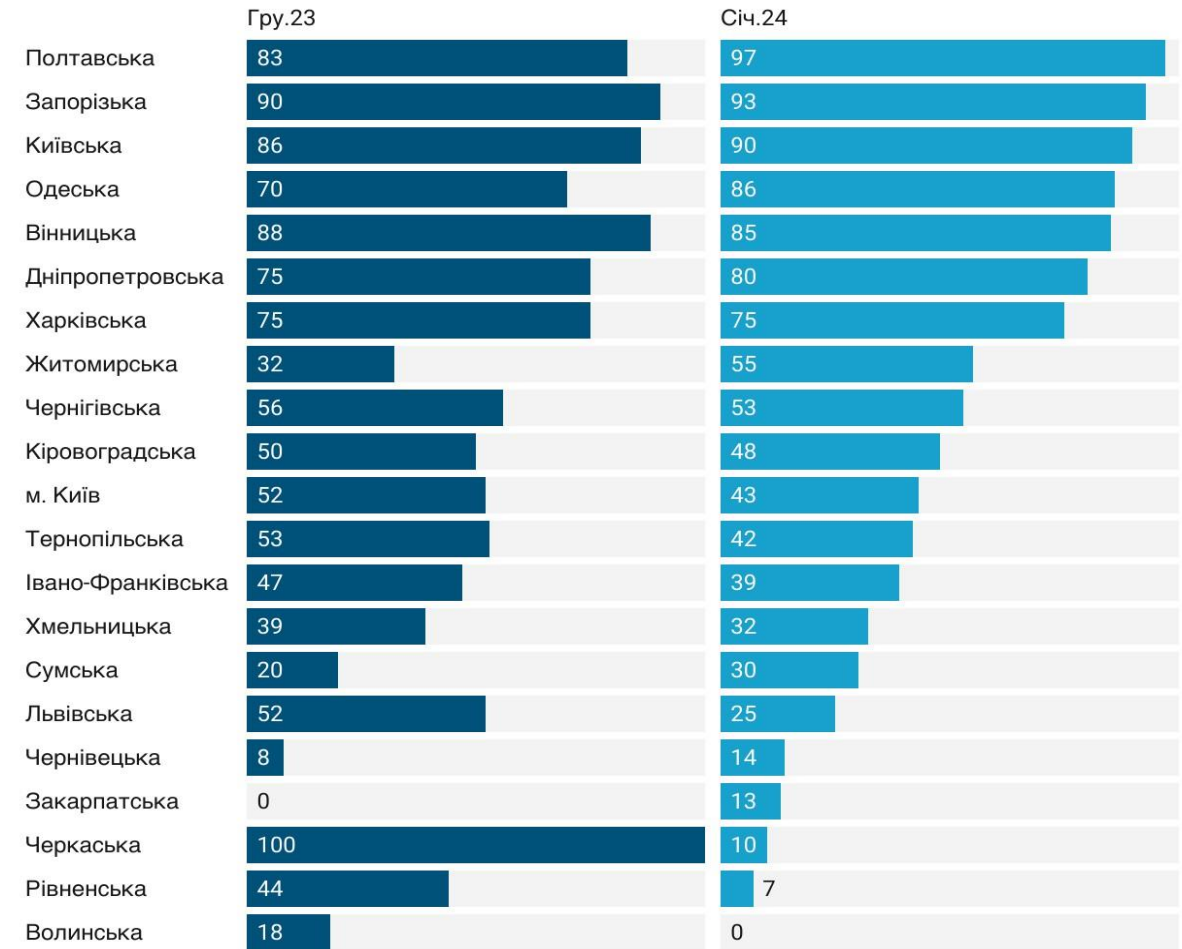
“Небезпечно працювати” у різних вимірах

“Небезпечно працювати” за розміром підприємств, % респондентів

- **% підприємств, які обрали «небезпечно працювати», зріс для мікробізнесу та знизився для середнього та великого. Однак % залишився найвищим для великого бізнесу**
- **80+% опитаних у Дніпропетровській, Вінницькій, Одеській, Київській, Запорізькій та Полтавській областях вважають перешкодою небезпечні умови**

«Небезпечно працювати» за регіоном, % респондентів

Created with Datawrapper

Більше половини підприємств нейтрально оцінюють економічну політику Уряду

Created with Datawrapper

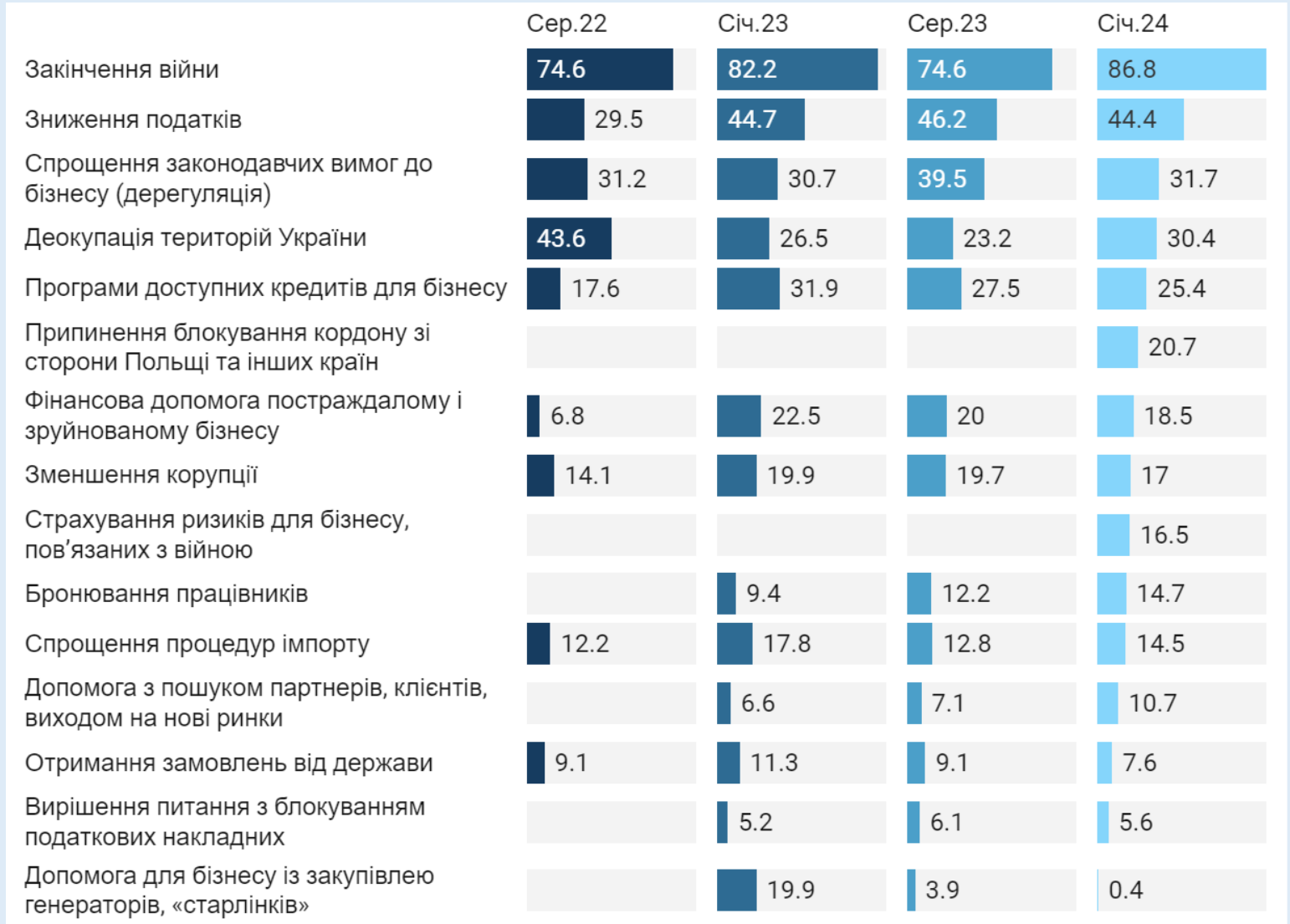
- **Частка позитивних оцінок** політики Уряду щодо бізнесу становить 8% і залишається без суттєвих змін півроку поспіль
- **Частка нейтральних оцінок** політики Уряду щодо підтримки бізнесу становить 58%, як і в грудні
- **Частка негативних оцінок** становить 18% (19% у грудні)

Очікувані події: завершення війни, дерегуляція, деокупація

Головним очікуванням бізнесу є завершення війни

– в січні 2024 порівняно до серпня 2023 збільшилась частка підприємств, які очікують завершення війни

- Зросла частка опитаних, для яких очікуваною подією була б **деокупація ТОТ**
- **Зняття блокади західних кордонів** очікуваний захід для 1/5 опитаних підприємств
- Частка опитаних, для яких очікуваною подією було б **спрощення законодавчих вимог**, зменшилась порівняно для серпня 2023

Нове щомісячне опитування підприємств. Методологія

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки на рівні підприємства, Інститут економічних досліджень та політичних консультацій буде проводити щомісячне опитування підприємств із **застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень** (або Business Tendency Survey). Методологію розроблено для оцінки ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – підприємців та керівників підприємств.

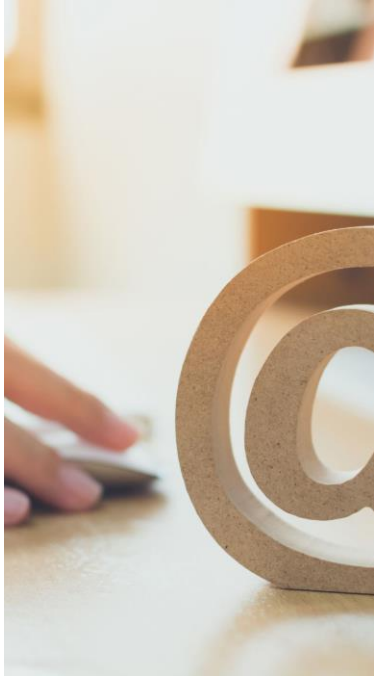
Щомісячне опитування складається з двох частин – регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти відповідають на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників -- випуску (виробництва), реалізації (продажів), експорту, заборгованостей, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на півроку також будуть у фокусі нашої уваги.

Спеціальна частина Щомісячного дослідження дозволяє отримувати інформацію щодо специфічних тем. Спеціальна частина розглядає проблеми підприємств, вплив війни на обсяги виробництва, експортну діяльність, основні потреби бізнесу та оцінку державної політики..

У цьому дослідженні використовується панельна вибірка, яка включає **500+ підприємств, що розташовані у 21-му з 27-ми регіонів України**, включаючи Вінницьку, Волинську, Дніпропетровську, Житомирську, Закарпатську, Запорізьку, Івано-Франківську, Київську, Кіровоградську, Львівську, Одеську, Полтавську, Рівненську, Сумську, Тернопільську, Харківську, Хмельницьку, Черкаську, Чернівецьку та Чернігівську області та місто Київ.

Польовий етап 21-ої хвилі тривав 16 – 31 січня 2024 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи у січні 2024 року з груднем 2023 року, чи іншого показника на момент проведення опитування (січень 2023 року) та давали прогнози на наступні 2 - 3 чи 6 місяців залежно від питання. В окремих питаннях (де це було зазначено) результати роботи порівнювалися з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року). Опитувані давали прогнози на наступні 3 місяці роботи.

Наші контакти

website: www.ier.com.ua

e-mail: rubanik@ier.kyiv.ua
kuziakiv@ier.kyiv.ua

Facebook: <https://www.facebook.com/IER.Kyiv/>

Twitter (in English only): https://twitter.com/IER_Kyiv

Фінансується
Європейським Союзом

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

ATLAS
NETWORK

ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ